* R D - 2 2 5 3 - 5 4 - 5 5 - 5 6 - 5 7 / 3 3 0 0 *

RD-2253-54-55-56-57

B. Ed. Examination

April / May – 2010

Content & Teaching of Method Gujarati : Paper - VI
Contents & Teaching of Method English : Paper - VI
Economics Content & Teaching - Learning Method : Paper - VI
Content & Teaching of Method Science & Technology : Paper - VI
Sociology Method & Content : Paper - VI

(New Course)

Time : 3 Hours] [Total Marks : **70**

RD-2253

સૂચના :

નીચે દર્શાવેલ ☛ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fillup strictly the details of ☛ signs on your answer book.

Name of the Examination :
☛ **B. Ed.**

Name of the Subject :
☛ **CONTENT & TEACHING OF METHOD GUJARATI - 6**

☛ Subject Code No. : **2 2 5 3** ☛ Section No. (1, 2,.....) : **NIL**

Seat No. :

Student's Signature

૧ (અ) નીચેના પ્રશ્નોના ૧૦થી ૧૫ શબ્દોમાં ટૂંકમાં ઉત્તર લખો : ૧૦

(૧) શિક્ષણના ક્ષેત્રે માતૃભાષાની ઉપેક્ષા દર્શાવતો એક સંકેત જણાવો.

(૨) કથન કૌશલ્ય કેળવવાથી આપને થયેલ એક લાભ જણાવો.

(૩) પદ્ય શિક્ષણથી વ્યક્તિના વ્યક્તિત્વમાં થતું એક પરિવર્તન જણાવો.

(૪) વિવિધ વિષયો અંગેની અધિકૃત માહિતી આપને કયા ગ્રંથોમાંથી મળશે ?

(૫) આપના મતે સાહિત્ય વર્તુળના ઉપક્રમે ખાસ કરવા જેવી એક પ્રવૃત્તિ કઈ ?

(૬) ગુજરાતી ભાષાના શ્રેષ્ઠ સાહિત્યકાર 'નર્મદ'નું મૂળ નામ જણાવો.

(૭) ગાંધીજીએ 'રાષ્ટ્રીય શાયર'નું બિરુદ કયા ગુજરાતી સાહિત્યકારને આપ્યું હતું ?

(૮) સંધિ એટલે શું ? તેના પ્રકાર જણાવો.

(૯) 'વિષાદ' શબ્દનો વિરુદ્ધાર્થી શબ્દ જણાવો.

(૧૦) 'વિમુખ થઈ જવું' રૂઢિપ્રયોગનો અર્થ આપી તેનો વાક્યમાં પ્રયોગ કરો.

(બ) નીચેના પ્રશ્નોમાંથી પાંચના ૩૦થી ૪૦ શબ્દોમાં ટૂંકમાં ઉત્તર લખો : **૧૦**

(૧) ''વિદ્યાર્થી શ્રવણ દ્વારા અર્થગ્રહણ કરે.'' આ હેતુ સંદર્ભે વિશિષ્ટ હેતુઓ જણાવો.

(૨) આગમન પદ્ધતિ એટલે શું ? વ્યાકરણ શિક્ષણમાં આ પદ્ધતિની કોઈપણ ત્રણ મર્યાદા જણાવો.

(૩) આપના અનુભવને આધારે પ્રૉજેક્ટ પદ્ધતિથી આપને થયેલા ચાર લાભ જણાવો.

(૪) સંયોજક એટલે શું ? બે ઉદાહરણો આપી સમજાવો.

(૫) કર્તરિ વાક્યરચના એટલે શું ? બે ઉદાહરણો આપી સમજાવો.

(૬) કહેવતો એટલે શું ? તેની વિશેષતા જણાવો.

(૭) ભાવે વાક્યરચના એટલે શું ? બે ઉદાહરણો આપી સમજાવો.

૨ (અ) નીચેના પ્રશ્નોમાંથી ત્રણના ૧૨૫ થી ૧૫૦ શબ્દોમાં ટૂંકમાં ઉત્તર લખો : **૧૨**

(૧) માતૃભાષાના અધ્યાપનનું મહત્ત્વ દર્શાવતા મુખ્ય ચાર મુદ્દાઓની ચર્ચા કરો.

(૨) ભાષા શિક્ષણમાં ઉપયોગી થાય તેવા ચાર મનોવૈજ્ઞાનિક સિદ્ધાંતોની ચર્ચા કરો.

(૩) માતૃભાષા શિક્ષણમાં પ્રશ્નોત્તર પ્રયુક્તિને સફળ બનાવવા આપ શું કરશો ?

(૪) માધ્યમિક કક્ષાએ ભાષાશિક્ષણમાં પદ્યશિક્ષણનો હેતુ સ્પષ્ટ કરો ?

(૫) માતૃભાષા શિક્ષણમાં કમ્પ્યૂટર ટેક્નોલોજીની ઉપયોગિતા જણાવો.

(બ) નીચે દર્શાવેલ વિષયોમાંથી કોઈ પણ એક વિશે આશરે ૨૦૦ શબ્દોમાં નિબંધ લખો : ૮

(૧) પુરુષાર્થ

(૨) મોંઘવારી

(૩) આધ્યાત્મિકતા.

૩ (અ) નીચેના કાવ્યનું રસદર્શન કરાવો : ૫

તને ભિખારીને શાને આપવું ? દાખવી દયા
શાને તારા સમા લાખો તણી આળસ પોષવી ?
કોટિ કોટિ મનુષ્યોની કતારો રાંકડી અહીં
આઠે પ્હોર, બની માત્ર પશુ, અંગાંગ તોડતી;
તે છતાં પામતી ખાવા અન્ન ના પેટ પૂરતું;
તેને ઉવેખીને શાને ભિખારીને કશું દઉં ?
બેસીને બસમાં, જાતો હતો ત્યાં દીઠી મેં તને,
ને રહ્યો આમ રોષેથી ભરી મારા હું ચિત્તને.

પણ ત્યાં દીઠું મેં તારી કેડે શિશુ વિરાજતું,
તારા જેવું જ ગંદુ ને ફળ તારી જ વેલનું;
અમારી જ્યાં મળી આંખો, હસી એ સહસા પડ્યું,
ને એ હાસ્ય ઉરે મારા ભાવ ઊંડા જગાડતું,
દૂર દૂર વસ્યાં મારાંનું અને સ્મિત સાંભર્યું,
ને ન'તું આપવું તોયે અપાઈ મુજથી ગયું.

– **મનસુખલાલ ઝવેરી**

(બ) નીચેનામાંથી ગમે તે એકનો વિચાર-વિસ્તાર કરો : ૪

(૧) એકલ પાંખ ઉડાય ના, એકલ નહીં હસાય,
એકલ રવિ નભ સંચરે, એની ભડકે સળગે કાય !

(૨) મને મળી નિષ્ફળતા અનેક
તેથી થયો સફળ કૈંક હું જિંદગીમાં

અથવા

(બ) આપની કૉલેજમાં યોજવામાં આવેલ 'પ્રજાસત્તાક દિન'ની ઉજવણી અંગે ૧૦૦ શબ્દોમાં અહેવાલ લખો. ૪

(ક) નીચેનામાંથી કોઈપણ એક કૃતિની સ્વરૂપલક્ષી ચર્ચા કરો : ૬

(૧) અંજળપાણી

(૨) બોધ.

૪ (અ) નીચેના પ્રશ્નોમાંથી એક વિશે ૩૫૦ થી ૪૫૦ શબ્દોમાં મુદ્દાસર ઉત્તર લખો : ૧૨

(૧) પાઠ્યપુસ્તકનું મહત્ત્વ સ્પષ્ટ કરી તેની સંરચનાના સિદ્ધાંતોની ચર્ચા કરો.

(૨) ભાષા શિક્ષણમાં શબ્દકોષ અને સંદર્ભગ્રંથોનું મહત્ત્વ જણાવો.

(બ) નીચેનામાંથી કોઈપણ બે સાહિત્યકારોના જીવન-કવન પર ટૂંકનોંધ લખો : ૮

(૧) નરસિંહ મહેતા

(૨) ધૂમકેતુ

(૩) રાજેન્દ્ર શાહ.

૫ (અ) નીચે આપેલ ટૂંકનોંધમાથી ગમે તે ત્રણ વિશે ૧૩૦થી ૧૭૦ શબ્દોમાં લખો : ૧૫

(૧) વાચન કૌશલ્ય

(૨) લેખન કૌશલ્ય

(૩) ગદ્યશિક્ષણ

(૪) ભાષા શિક્ષણમાં સાહિત્યવર્તુળ

(૫) ભાષા શિક્ષણમાં દશ્ય-શ્રાવ્ય સાધનો.

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના માંગ્યા પ્રમાણે ઉત્તર લખો :

(૧) નીચેના શબ્દોના સમાનાર્થી શબ્દો લખો : (કોઈ પણ **બે**) ૨

(૧) ચીવટ

(૨) પ્રયત્ન

(૩) અવલોકન

(૪) કુશળતા.

(૨) નીચે આપેલા શબ્દસમૂહ માટે એક શબ્દ જણાવો : (કોઈ પણ **બે**) ૨

(૧) ક્ષય-નાશ ન પામે એવું

(૨) ગામમાં સહુને બેસવાની જગ્યા

(૩) સારો આજ્ઞાંકિત પુત્ર.

(૩) નીચે આપેલા વિધાનોમાંથી વિભક્તિ-પ્રત્યય શોધી બતાવો : ૨
(કોઈપણ **બે**)

(૧) હવે કોરાયેલા કાળજાનું દર્દ વહેવા લાગ્યું

(૨) મનસ્વી મીરને આવા અભિપ્રાયોની ક્યાં પડી હતી ?

(૩) ભૂધર મેરાઈનો મિજાજ હાથથી ગયો.

(૪) નીચે આપેલા વિધાનોમાંથી અલંકાર ઓળખાવો : (કોઈ પણ **બે**) ૨

(૧) બળતા અંગાર સમી આંખો તેણે સ્થિર કરી.

(૨) મુંજે ફરીથી ઊંચે જોયું, એક હાસ્યબાણ છોડ્યું

(૩) તેમની શંકાઓ ખુદા સામે એવી રીતે રજૂ કરતા જાણે કે ખુદા તેમની સામે તેનો નિકાલ કરવા જ ઊભા હોય.

(૫) નીચેની પંક્તિના છંદને ઓળખાવી બંધારણ જણાવો : (કોઈ પણ **એક**) ૨

(૧) ભણતાં પંડિત નીપજે, લખતાં લહિયો થાય
ચાર ચાર ગાઉ ચાલતાં; લાંબો પંથ કપાય.

(૨) રે રે ! શ્રદ્ધા ગત થઈ પછી કોઈ કાળે ન આવે;
લાગ્યા ઘા ને વિસારી શકવા કાંઈ સામર્થ્ય ના છે.

RD-2254

Instruction :

નીચે દર્શાવેલ ☛ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fillup strictly the details of ☛ signs on your answer book.

Name of the Examination :

☛ **B. Ed.**

Name of the Subject :

☛ **CONTENT & TEACHING OF METHOD ENGLISH - 6**

☛ Subject Code No. : **2 2 5 4** ☛ Section No. (1, 2,.....) : **NIL**

Seat No. :

Student's Signature

1 (a) Read the following and underline the right answer from the given options. **10**

(1) Study of English as a language offers varied job/ service opportunities. This sentence indicates

(a) vocational importance of English

(b) cultural importance of English

(c) educational importance of English

(d) recreational importance of English

(2) Which group of techniques/strategies is useful to develop communicative abilities?

(a) Lecture, Reading, Writing

(b) Group discussion, Interviewing, A Task constructed for specific purpose

(c) Demonstration, Question-answer, Laboratory work

(d) Observation, writing answer

(3) Students learn language

(a) to carry out specific communicative functions

(b) to write examinations

(c) to understand literature of other language and culture

(d) to make a place in a society

(4) Communicative competence means

(a) knowledge of grammar + knowledge of vocabulary

(b) phonetics competence + grammatical competence

(c) knowledge of function + use of grammar

(d) Linguistic competence + socio linguistic competence

(5) As a teacher of English you are facing some class room problems. How will you solve your problems?

(a) through your teaching methods

(b) through theoretical understanding

(c) seeking help from the principal

(d) through action research

(6) When the object or group of objects is unique or considered to be unique we use

(a) article a

(b) article an

(c) article the

(d) None from above

(7) He has hardly any money. This means

(a) he has plastic money

(b) he has very little money

(c) he has a lot of money

(d) None from above

(8) To express habitual actions we use

(a) the simple present tense

(b) the present continuous tense

(c) the present perfect tense

(d) None from above

(9) Cat, girl and chair are

(a) common nouns

(b) proper nouns

(c) abstract nouns

(d) collective nouns

(10) The adverb of good is

(a) better

(b) bad

(c) well

(d) none from above

(b) Answer briefly in 30 to 40 words : (any five) **10**

(1) Write 4 competencies to develop skill of speaking.

(2) What is MODCOM approach?

(3) What are modal auxiliaries?

(4) When do we use otherwise?

(5) What is articulation?

(6) Which four competencies will you place in your lesson plan to develop skill of writing?

(7) Mention different parts of speech with example.

2 Answer briefly in 125 to 150 words : (any five) **20**

(1) What is the role of an English Club in a B.Ed. College?

(2) What are the different uses of a dictionary and a thesaurus?

(3) How do you take help of your skills in computer in a language class room?

(4) To teach grammatical structures which approach will help a teacher? How?

(5) Construct a 20 minutes classroom activity/task to teach active voice and passive voice.

(6) What is a figures of speech? Give three examples of any three figures of speech.

(7) Draw a diagram of organs of speech.

3 Write short notes on any two of the following in about 150 to 180 words : **10**

(1) Language policy in Gujarat

(2) Remedies to eradicate classroom language problems

(3) Collaborative language learning.

4 Answer any two of the following in about 250 words : **20**

(1) Exercises and tasks/activities in the textbook of English help the learners to develop different language skills - Present your comment.

(2) Your school has published one book with a CD which can help independent learners to learn English. Prepare an advertisement to sell this book.

(3) An artist, a merchant, and a collector are guests at your school. In an assembly you are conducting a talk with these persons. Develop an imaginary talk discussing about different aspects of education, life and success.

5 Answer any two of the following in about 350 to 450 words : **30**

(1) Write a story presenting the ideas of success lying in hard work with smart work.

(2) Select any two communicative functions and construct a classroom activity for twenty minutes to teach the functions. Your answer should indicate the following :

- Description of the activity
- Teacher's role
- Students' role
- Expected learning outcomes

(3) Prepare a detailed note on forms and functions of tenses in English.

RD-2255

સૂચના :

નીચે દર્શાવેલ ☛ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fillup strictly the details of ☛ signs on your answer book.

Name of the Examination :
☛ **B. Ed.**

Name of the Subject :
☛ **ECONOMICS CONTENT & TEACHING LEARNING METHOD - 6**

☛ Subject Code No. : **2 2 5 5** ☛ Section No. (1, 2,.....) : **NIL**

Seat No. :

Student's Signature

૧ (અ) નીચેના પ્રશ્નોના માત્ર એક વાક્યમાં જવાબ આપો : ૧૦

(૧) પ્રૉજેક્ટ પદ્ધતિનો મૂળ વિચાર આપનાર અમેરિકન શિક્ષણશાસ્ત્રીનું નામ આપો.

(૨) આગમન પદ્ધતિ એટલે શું ?

(૩) અર્થશાસ્ત્રના પાઠ્યપુસ્તકનું પ્રકાશન કોણ કરે છે ?

(૪) ઉપચારાત્મક શિક્ષણ પહેલાની પૂર્વશરત શું છે ?

(૫) સંપૂર્ણ મૂલ્ય સાપેક્ષ માંગમાં મૂલ્ય સાપેક્ષતા કેટલી હોય છે ?

(૬) ઊર્જાના બિનપરંપરાગત સ્ત્રોતોનાં નામ આપો.

(૭) ભારતમાં આયોજન પંચની સ્થાપના ક્યારે થઈ ?

(૮) સંપૂર્ણ ગ્રામીણ રોજગાર યોજના ક્યારથી અમલમાં આવી ?

(૯) ''વિકાસના પ્રારંભિક તબક્કામાં પ્રદૂષણ જરૂર વધે છે. પરંતુ ત્યારબાદ તેમાં ઘટાડો થાય છે'' એવું કોણે કહ્યું ?

(૧૦) ભારતને ''સદૈવ હરિયાળી ક્રાંતિ''ની જરૂર છે એવું કોણે કહ્યું છે ?

(બ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ પાંચ પ્રશ્નોના બે-ત્રણ વાક્યમાં ઉત્તર આપો : ૧૦

(૧) સામયિકો એટલે શું ? અર્થશાસ્ત્ર અધ્યાપનમાં ઉપયોગી થાય તેવા બે સામયિકોનાં નામ આપો.

(૨) નિરીક્ષિત અભ્યાસ પદ્ધતિનો ખ્યાલ સમજાવો.

(૩) ભારતમાં આર્થિક આયોજનના મુખ્ય ઉદ્દેશો જણાવો.

(૪) ચક્રીય બેરોજગારી એટલે શું ? ચક્રીય બેરોજગારી ઊભી થવાનું મુખ્ય કારણ જણાવો.

(૫) ઊર્જાના મુખ્ય વિભાગ જણાવી તેમાં કઈ બાબતનો સમાવેશ થાય છે તે જણાવો.

(૬) ઘટતા સીમાંત તુષ્ટિગુણના નિયમના અપવાદો જણાવો.

(૭) ભારતમાં ખાનગીકરણના મુખ્ય હેતુઓ શું હતા ?

૨ (અ) નીચેનામાંથી કોઈપણ ત્રણ પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબ લખો : ૧૨

(૧) અનુબંધ એટલે શું ? તેનું મહત્ત્વ જણાવો.

(૨) અર્થશાસ્ત્રની કોઈપણ એક વ્યાખ્યા આપી અર્થ સમજાવો.

(૩) વસ્તુલક્ષી પ્રશ્નોની સુધારણા માટેના સૂચનો જણાવો.

(૪) અર્થશાસ્ત્રના પાઠ્યપુસ્તકનું મહત્ત્વ જણાવો.

(૫) અર્થશાસ્ત્ર શિક્ષણમાં ચાર્ટ્સનું મહત્ત્વ લખો.

(બ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ ચાર પારિભાષિક શબ્દો સમજાવો : ૮

(૧) ગીફન વસ્તુ

(૨) વસ્તુ વિકલન

(૩) દ્વિમુખી અર્થતંત્ર

(૪) પ્રચ્છન્ન બેકારી

(૫) આયાત અવેજીકરણ

(૬) ડિમાન્ડ ડ્રાફ્ટ

૩ નીચેનામાથી કોઈ પણ બે વિશે ટૂંકનોંધ લખો : ૧૦

(૧) અર્થશાસ્ત્રના મૂલ્યો

(૨) સાટા પદ્ધતિની મર્યાદાઓ

(૩) ભારતમાં બેરોજગારીનાં કારણો.

૪ (અ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે વિશે તફાવત લખો : ૧૦

(૧) સઘનકૃષિ અને કૃષિ વિસ્તરણ

(૨) રાષ્ટ્રીય વેપાર અને આંતરરાષ્ટ્રીય વેપાર

(૩) આર્થિક વૃદ્ધિ અને આર્થિક વિકાસ.

(બ) ધોરણ-૧૧ના વર્તમાન અર્થશાસ્ત્રના પાઠ્યપુસ્તકનું મૂલ્યાંકન કરો. ૧૦

અથવા

(બ) ક્રિયાત્મક સંશોધનનાં સોપાનો સ્પષ્ટ કરો. ૧૦

૫ (અ) અર્થશાસ્ત્રના આદર્શ પ્રશ્નપત્રનાં લક્ષણો સ્પષ્ટ કરો. ૧૫

અથવા

(અ) અર્થશાસ્ત્રના શિક્ષકની વ્યાવસાયિક સજ્જતા અને જવાબદારીઓ ચર્ચો. ૧૫

(બ) જમીનનાં લક્ષણો સ્પષ્ટ કરો. ૭

અથવા

(બ) ભારતીય અર્થતંત્રમાં ઉદ્યોગીકરણનું મહત્ત્વ ચર્ચો. ૭

(ક) નીચેનામાંથી કોઈ પણ ચાર વિધાન સમજાવો : ૮

(૧) શહેરીકરણ એક સિક્કાની બે બાજુ છે.

(૨) ભારતનો સીમાંત ખેડૂત દેવામાં જન્મે છે, જીવે છે અને મૃત્યુ પામે છે.

(૩) ટેકનોલોજીમાં આવતા પરિવર્તનો પુરવઠામાં પરિવર્તન લાવે છે.

(૪) પુરાંતવાળું અંદાજપત્ર આર્થિક વિકાસ સામે એક અવરોધ છે.

(૫) ખાનગીકરણની પ્રક્રિયા ભારતીય અર્થતંત્રમાં સંપૂર્ણપણે થવા પામી નથી.

(૬) મધ્યસ્થ બેંક અંતિમ સહાયક બેંક છે.

ENGLISH VERSION

Instruction : As per the instruction no. 1 of page no 11.

1 (a) Answer only one sentence of the following questions : **10**

(1) Give the name of American educationist who gave the basic concept of project method.

(2) What is inductive method?

(3) Who publishes the text-book of economics?

(4) What is the pre-condition of remedial teaching?

(5) What is the value of elasticity in infinite elasticity?

(6) Give the name of non-traditional sources of energy.

(7) When the Planning Commission was started in India?

(8) When the "Sampoorna Gramin Rojgar Yojana" was implemented?

(9) Who said, that "pollution definitely increase in initial stage of development but later stage it decreases"?

(10) Who said, that India need "Ever Green Revolution?"

(b) Answer two-three sentence any five of the following questions : **10**

(1) What is magazine? Give the name of any two magazine to useful for teaching economics.

(2) Clarify the concept of supervised study method.

(3) State the main objectives of economic planning in India.

(4) What is cyclical unemployment? What is the main reason to arise it?

(5) What are the main parts of energy? What does it consist of?

(6) State the exceptions to the law of diminishing marginal utility.

(7) What were the main objectives of privatisation in India?

2 (a) Answer to the point any three of the following : **12**

(1) What is correlation? Write its importance.

(2) Explain the meaning of economics with any one definition.

(3) Give the suggestions to improvement of objective type test.

(4) State the importance of Text-book of economics.

(5) State the importance of chart in teaching economics.

(b) Explain any four of the following terminology : **8**

(1) Giffen Goods

(2) Product differentiation

(3) Dual Economy

(4) Disguised Unemployment

(5) Importsubstitution

(6) Demand Draft.

3 Write short notes any two of the following : **10**

(1) Values of economics

(2) Limitations of Barter-system

(3) Reasons of unemployment in India.

4 (a) Write the differences any two of the foillowing : **10**

(1) Intensive farming and extensive farming

(2) National trade and International trade

(3) Economic growth and economic development.

(b) Evaluate the current text-book of economics of Std. XIth. **10**

OR

(b) Clarify the steps of Action-Research. **10**

5 (a) Clarify the characteristics of ideal economics question paper. **15**

OR

(a) Discuss the professional efficiency and responsibilities of economics teacher. **15**

(b) Clarify the characteristics of land. **7**

OR

(b) Importance of industries in the Indian economy.

(c) Explain the statement any four of the following : **8**

(1) Urbanisation is a coin with two sides.

(2) Marginal farmer in India is born in debt, lives in debt and dies in debt.

(3) Change in technology brings a change in supply.

(4) Surplus budget is an obstacle in the process of economic development.

(5) Privatization process has not fully materialised in the Indian Economy.

(6) Reserve Bank is a lender of the last resort.

RD-2256

સૂચના :

નીચે દર્શાવેલ ☛ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fillup strictly the details of ☛ signs on your answer book.

Name of the Examination :

☛ **B. Ed.**

Name of the Subject :

☛ CONTENT & TEACHING OF METHOD SCIENCE & TECHNOLOGY - 6

☛ Subject Code No. : 2 2 5 6 ☛ Section No. (1, 2,.....) : NIL

Seat No. :

Student's Signature

૧ (અ) નીચેના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ આપો : **૧૦**

(૧) પ્રકૃતિ પર નિયંત્રણ સિદ્ધ કરતી વિજ્ઞાનની બે સિદ્ધિઓ જણાવો.

(૨) એકમ આયોજન એટલે શું ?

(૩) નિયંત્રિત પ્રયોગનાં બે ઉદાહરણો આપો.

(૪) મત્સ્યગૃહ એટલે શું ?

(૫) ગુજરાતી ભાષામાં પ્રસિદ્ધ થતાં વિજ્ઞાન વિષયક બે મેગેઝીનનાં નામ આપો.

(૬) તત્ત્વના પરમાણુમાંથી ધન આયન કેવી રીતે બને છે ?

(૭) વેગમાન સંરક્ષણનો નિયમ જણાવો.

(૮) યાંત્રિક તરંગ કોને કહેવાય ?

(૯) આકાશ ગંગાઓ એકબીજાથી દૂર જઈ રહી છે એવું કયા વિજ્ઞાનીએ શોધી કાઢ્યું હતું ?

(૧૦) એન્ટીજન અને એન્ટીબોડી ક્યાં આવેલા હોય છે.

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે **પાંચ**) **૧૦**

(૧) આદર્શ ગૃહકાર્ય કોને કહેવાય ?

(૨) કિલપેટ્રિકના મતે પ્રૉજેક્ટ એટલે શું ?

(૩) વિજ્ઞાન અને ટેક્નોલોજીના અધ્યાપન માટેના દૃશ્ય અને શ્રાવ્ય સાધનો વચ્ચેનો પાયાનો ભેદ જણાવો.

(૪) એસિડવર્ષા કયા સંજોગોમાં શક્ય બને છે ?

(૫) સોનાનું મિશ્રધાતુકરણ શા માટે કરવું પડે છે ?

(૬) અવરોધોને શ્રેણીમાં જોડવાના ગેરફાયદાઓ નોંધો.

(૭) ખુલ્લી જમીન પર વનસ્પતિ ઉગાડવાથી જમીનનું ધોવાણ કેવી રીતે અટકે છે ?

૨ નીચેની પ્રશ્નોના મુદ્દાસર જવાબ આપો : (ગમે તે **પાંચ**) ૧૦

(૧) વિજ્ઞાન અધ્યાપનના સામાન્ય હેતુઓ જણાવી ''વિદ્યાર્થીઓ સમજણ કેળવે'' - આ હેતુ સિદ્ધિ માટેનાં અપેક્ષિત વર્તન પરિવર્તનો યોગ્ય ઉદાહરણો સાથે જણાવો.

(૨) ''વિજ્ઞાન અને ટૅક્નોલોજી વિષયનું કાર્યક્ષેત્ર વિશાળ છે''. - વિધાનની ચર્ચા કરો.

(૩) વિજ્ઞાન અને ટૅક્નોલોજી વિષયના અધ્યાપન માટેના આગમન-નિગમન અભિગમની ઉપયોગિતા જણાવો.

(૪) આદર્શ વિજ્ઞાન પ્રયોગશાળાનાં લક્ષણો જણાવો.

(૫) અનુબંધ એટલે શું ? વિજ્ઞાનનો ગણિત સાથેનો અનુબંધ ઉદાહરણો આપી સ્પષ્ટ કરો.

(૬) વિજ્ઞાન મેળાનું મહત્ત્વ જણાવો.

(૭) અભિપ્રેરણાની ઉપયોગિતા નોંધી 'ઘર્ષણ બળ' એકમના અધ્યાપન માટેની આકર્ષક અભિપ્રેરણા રજૂ કરો.

૩ (૧) વ્યાખ્યા આપો : (ગમે તે **બે**) ૪

(૧) સંતુલિત બળો

(૨) પ્રકાશવર્ષ

(૨) પરોપજીવી પોષણ.

(૨) (અ) દાખલો ગણો : (ગમે તે એક) ૩

(૧) એક વિદ્યુત કોષ ૪ કુલમ્બ વિદ્યુતભારને ૧૨ જૂલ ઊર્જા પૂરી પાડતો હોય તો તેનું વિદ્યુત ચાલકબળ શોધો.

(૨) 90 km/h વેગ સાથે જતી 1000 kg . દળ ધરાવતી મોટરકાર 18 km/h ના વેગ સાથે જતી 6000 kg દળ ધરાવતી ટ્રક પૈકી કોનું વેગમાન વધુ છે ?

(બ) રાસાયણિક સમીકરણો પૂર્ણ કરો : (ગમે તે **ત્રણ**) ૩

(૧) $Al + O_2 \rightarrow$

(૨) $Mg + Al_2(SO_4)_3 \rightarrow$

(૩) $FeSO_4 \xrightarrow{\Delta}$

(૪) $CH_4 + O_2 \rightarrow$

૪ નીચેના પ્રશ્નોના સવિસ્તર જવાબ આપો : (ગમે તે **પાંચ**) ૨૦

(૧) વૈજ્ઞાનિક વલણ એટલે શું ? વિજ્ઞાન અને ટેક્નોલોજી વિષય દ્વારા એને કેવી રીતે વિકસાવી શકાય ?

(૨) પ્રાયોગિક પદ્ધતિ અને નિદર્શન પદ્ધતિનું સ્વરૂપ સ્પષ્ટ કરી બંનેની મર્યાદાઓ નોંધો.

(૩) કેવાં વલણો ધરાવતો શિક્ષક વિજ્ઞાન અને ટેક્નોલોજી વિષયના અધ્યાપનને ન્યાય આપી શકે ?

૫ (૧) નીચેના પ્રશ્નોના માગ્યા પ્રમાણે જવાબ આપો :

(અ) વૈજ્ઞાનિક કારણો આપો : (ગમે તે પાંચ) ૧૦

(૧) સૂર્યની સાપેક્ષે ચંદ્ર આકાશી ચંદરવા પર ઝડપથી સરકતો જણાય છે ?

(૨) માટીયાળ ભૂમિ વધુ માત્રામાં પાણી જાળવી શકે છે.

(૩) વધુ વૃક્ષોને વાવીને તેમને જતનપૂર્વક ઉછેરવાં જોઈએ.

(૪) બંદૂકમાં નીચેનો ભાગ વજનદાર ધાતુનો બનાવેલો હોય છે.

(૫) બકીબોલમાંથી કાર્બન નેનોટ્યૂબ બનાવી શકાય છે.

(૬) ધાતુઓ આયોનિક સંયોજનો બનાવે છે.

(૭) શ્વેતકણો શરીરના સૂક્ષ્મ સૈનિકો છે.

(૮) સૂર્ય પર થતાં ધડાકા આપણે સાંભળી શકતા નથી.

(બ) ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે **બે**) ૫

(૧) ગ્રીન હાઉસ અસર

(૨) ભૂમિના ધોવાણ માટેનાં જવાબદાર પરિબળો

(૩) નેનો ટૅક્નોલોજીનું મહત્ત્વ.

(૨) (અ) પ્રયોગ વર્ણવો : (ગમે તે **બે**) ૮

(૧) પ્રિઝમ વડે થતું પ્રકાશનું વક્રીભવન

(૨) આર્કિમિડિઝનો નિયમ સાબિત કરવો.

(૩) પ્રયોગશાળામાં મિથેન વાયુની બનાવટ

(બ) તફાવત આપો : (ગમે તે **બે**)

(૧) ધાતુ તત્ત્વો - અધાતુ તત્ત્વો

(૨) પ્રવેગ - પ્રતિવેગ

(૩) સમભાજન - અર્ધીકરણ

(૪) જારક શ્વસન - અજારક શ્વસન.

(ક) આકૃતિ દોરો : (ગમે તે **એક**) ૩

(૧) સુકો કોષ

(૨) મનુષ્યનો અન્નમાર્ગ.

ENGLISH VERSION

Instruction : As per the instruction no. 1 of page no 18.

1 (a) Answer the following questions in one sentence : **10**

(1) Mention two achievements of science definding the control over nature.

(2) What is unit planning?

(3) Give two examples of controlled experiments.

(4) What is aquarium?

(5) Give the name of two Gujarati magazines related to science.

(6) How positive ion forms from an atom of element.

(7) State the law of momentum conservation.

(8) What is mechanical waves?

(9) Which scientist founded that the milky-ways are moving away from each other?

(10) Where antigen and antibody are located?

(b) Answer the following questions in short : (any five) **10**

(1) What type of Homework can be considered as an ideal homework?

(2) What is project according to Kill Petrik?

(3) Mention the basic difference between audio aids and visual aids which are used for teaching science and technology.

(4) In which conditions acid rain becomes possible?

(5) Why alloying of gold is required?

(6) Note the demerits of connecting resistance in series.

(7) How erosion of land can be checked by making plantation on open land?

2 Answer the following questions : (any five) **10**

(1) Mention the general objectives of science teaching. Give the expected behavioural changes for the objective "Pupils develops understanding with proper illustrations.

(2) "Scope of the subject science and technology is wide" - Discuss.

(3) Explain the usefulness of approach 'Inductive-deductive' for the teaching of science and technology.

(4) Note the characteristics of an ideal laboratory.

(5) What is correlation? Clarify the correlation between science and maths with illustrations.

(6) Explain the importance of science fair.

(7) Note the importance of motivation. Prepare an attractive motivation for a unit frictional force.

3 (1) Give definition : (any two) **4**

(a) Balanced forces

(b) Light year

(c) Paracitic nutrition.

(2) (a) Calculate the example : (any one) **3**

(1) An electric cell provides 12 joule of energy to 4 columns charge. Calculate its emf.

(2) Which one have more momentum, a motor car of 1000 kg moving with 90 km/h or a truck of 6000 kg moving with 18 km/h?

(b) Complete the chemical equations : (any two) **3**

(1) $Al + O_2 \rightarrow$

(2) $Mg + Al_2(SO_4)_3 \rightarrow$

(3) $FeSO_4 \xrightarrow{\Delta}$

(4) $CH_4 + O_2 \rightarrow$

4 Answer the following questions in detail : (any two) **20**

(1) What is scientific attitude? How can we develop it through the subject science and technology?

(2) Clarify the nature of experimental and demonstration method, also mention their demerits.

(3) A teacher having what type of attitudes can justify a subject science and technology?

5 (1) Answer the following questions as direction :

(a) Give scientific reasons : (any five) **10**

(1) With compare to sun, a moon finds fast mover on the celestial sphere.

(2) Clay soil holds a large amount of water.

(3) We should plant and grow more and more trees with care.

(4) Lower part of rifle is prepared from heavy metal.

(5) Carbon nanotube can be created from bucky ball.

(6) Metals produces ionic compounds.

(7) White cells are the micro solders of a body.

(8) We cannot hear the explosions on the sun.

(b) Write short note : (any two) **5**

(1) Green house effect

(2) Responsible factors for soil erosion

(3) Importance of nanotechnology

(2) (a) Explain the experiment : (any two) **8**

(1) Refraction of light through prism

(2) To prove the principle of Archimedes.

(3) Preparation of methane gas in laboratory.

(b) Give the differences : (any **two**) **4**

(1) Mettalic - Non metallic elements

(2) Acceleration - deceleration

(3) Mitosis-Meiosis

(4) Aerobic-Anaerobic respiration.

(c) Draw a diagram : (any one) **3**

(1) Dry Cell

(2) Human digestive system.

RD-2257

સૂચના :

નીચે દર્શાવેલ ☛ નિશાનીવાળી વિગતો ઉત્તરવહી પર અવશ્ય લખવી.
Fillup strictly the details of ☛ signs on your answer book.

Name of the Examination :
☛ **B. Ed. (BASIC)**

Name of the Subject :
☛ **SOCIOLOGY METHOD & CONTENT - 6**

☛ Subject Code No. : 2 2 5 7 ☛ Section No. (1, 2,.....) : NIL

Seat No. :

Student's Signature

૧ (અ) નીચેના પ્રશ્નોના એક વાક્યમાં જવાબ આપો : ૧૦

(૧) સમાજશાસ્ત્ર મંડળની પ્રવૃત્તિ જણાવો.

(૨) સમાજશાસ્ત્રમાં પ્રૉજેક્ટ પદ્ધતિના ફાયદા જણાવો.

(૩) અર્થશાસ્ત્ર એ સમાજશાસ્ત્રથી કઈ રીતે જુદું પડે છે ?

(૪) સમાજશાસ્ત્રની સામાજિક વિજ્ઞાન તરીકેની મર્યાદાઓ સ્પષ્ટ કરો.

(૫) સમાજશાસ્ત્રના શિક્ષણમાં 'દૃશ્ય-શ્રાવ્ય' માધ્યમોની ભૂમિકા જણાવો.

(૬) સામાજિક આંતરક્રિયા એટલે શું ?

(૭) સંસ્કૃતિ એટલે શું ?

(૮) 'ભારત એ વિવિધતામાં એકતાનું પ્રતિક છે'. સમજાવો.

(૯) પ્રાથમિક જૂથ એટલે શું ?

(૧૦) અનુસૂચિત જનજાતિ એટલે શું ?

(બ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે **પાંચ**) ૧૦

(૧) સામાજિક આંતરક્રિયાનો ખ્યાલ સમજાવી મુખ્ય સ્વરૂપોની જાણકારી આપો.

(૨) ફિલ્મો પ્રસારણ માધ્યમ માટે અગત્યની છે. સમજાવો.

(૩) ''હિન્દુ લગ્ન એ 'કરાર' છે.'' સમજાવો.

(૪) સમાજશાસ્ત્રના શિક્ષણમાં 'વર્તમાન પત્રોની' બે ઉપયોગિતા જણાવો.

(૫) એકમ આયોજનના બે ફાયદા જણાવો.

(૬) સમાજશાસ્ત્રના શિક્ષણથી તાલીમાર્થીઓને થતા ફાયદા જણાવો.

(૭) સેમિનાર પદ્ધતિના બે ફાયદા જણાવો.

૨ નીચેના પ્રશ્નોના દશથી બાર વાક્યોમાં જવાબ આપો : (ગમે તે **પાંચ**) **૧૦+૧૦=૨૦**

(૧) એક સફળ સમાજશાસ્ત્રના શિક્ષક પાસેથી અપેક્ષિત ગુણો જણાવો.

(૨) સમાજશાસ્ત્ર અને મનોવિજ્ઞાન વચ્ચેનો સંબંધ સ્પષ્ટ કરો.

(૩) મુલાકાત પદ્ધતિના ગુણ-દોષો જણાવો.

(૪) શિક્ષણની સામાજિક નિયંત્રણમાં ભૂમિકા સમજાવો.

(૫) સંયુક્ત કુટુંબનો અર્થ અને તેના પ્રકારો સમજાવો.

(૬) ધોરણ અનુમતિનાં જવાબદાર પરિબળોની સમજૂતી આપો.

(૭) સહભાગી નિરીક્ષણના લાભ જણાવો.

૩ નીચેનામાંથી ગમે તે બે ટૂંકનોંધ લખો : **૧૦**

(અ) સભ્યતા

(બ) બહિર્લગ્ન

(ક) આપઘાતનો સિદ્ધાંત.

૪ નીચેના પ્રશ્નોના સવિસ્તર જવાબ આપો : (ગમે તે **બે**) **૧૦+૧૦**

(૧) આયોજનનો અર્થ આપી આયોજનના હેતુઓ તેમજ પ્રકારોની ચર્ચા કરો.

(૨) લગ્નની વ્યાખ્યા આપી લગ્નસંસ્થામાં આવેલ પરિવર્તનોની ચર્ચા કરો.

(૩) નશાબંધીની જરૂરિયાત સમજાવો.

૫ નીચેના પ્રશ્નોની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો : (ગમે તે **બે**) ૩૦

(૧) ધોરણ ૧૧ના સમાજશાસ્ત્રનું આદર્શ પ્રશ્નપત્ર તૈયાર કરવા ત્રિપરિમાણદર્શક કોષ્ટકની વિગતે ચર્ચા કરો.

(૨) સમાજશાસ્ત્રના અધ્યાપનમાં પાઠ આયોજનનું મહત્ત્વ દર્શાવો. ધો-૧૨ના સમાજશાસ્ત્રના પાઠ્યપુસ્તકને આધારે કોઈ એકમ પસંદ કરી નીચેના મુદ્દાઓ અનુલક્ષીને તપાસ આયોજન કરો :

(અ) શિક્ષક વિદ્યાર્થીઓની પ્રવૃત્તિ

(બ) શૈક્ષણિક સાધનો

(ક) અધ્યાપનના મુદ્દાઓ

(ડ) કા.પા. નોંધ.

(૩) મુલાકાત પદ્ધતિનું મહત્ત્વ જણાવી તેના વિવિધ પ્રકારોની ચર્ચા કરો.

ENGLISH VERSION

Instruction : As per the instruction no. 1 of page no 26.

1 (a) Write answer of the following questions in one sentences : **10**

(1) State the activities of sociology club.

(2) Explain the advantages of project method in sociology.

(3) In which matters economics differ from sociology?

(4) Clarify the limitation of sociology as a social science.

(5) State the significance of audio-visual media in the teaching of sociology.

(6) What is Social Interaction?

(7) What is culture?

(8) India is a symbol of unity in diversities. Explain.

(9) What is primary group?

(10) What is Scheduled Tribe?

(b) Give the answer shortly : (any five) **10**

(1) Explain the concept of social interaction and state its major forms.

(2) Films are significant for the media. Explain.

(3) "Hindu Marriage" is an agreement. Explain.

(4) State the two utility of 'Newspaper' in sociology education.

(5) Explain the two advantages of unit planning.

(6) Explain the advantages of teaching of sociology to trainers.

(7) Explain the two advantages of seminar system.

2 Give the answer in ten to twelve sentences : (any five) **10+10=20**

(1) State the expected characteristics of sociology teacher.

(2) Clarify the relationship between sociology and psychology.

(3) State the merit-demerit of interview method.

(4) Explain the role of education in social control.

(5) Explain the meaning and types of joint family.

(6) Give an explanation to the factors responsible for conformity.

(7) Explain the advantages of participant observation.

3 Write short notes on any two of the following : **10**

(a) Civilisation

(b) Exogamy

(c) Theory of suicide.

4 Give the answer in details of the following questions : (any two) **20**

(1) Give the meaning of planning and discuss its objectives and types.

(2) Define marriage and discuss the changes in institution of marriage.

(3) Explain the need for prohibition.

5 Give the answer briefly of the following questions : (any two) **30**

(1) Discuss three dimensional to prepare ideal question paper of sociology for standard 11th.

(2) State the importance of lesson plan in the teaching of sociology. Selecting any unit. Prepare a lesson plan from the prescribed textbook of sociology for 12th standard with special reference to following points.

(a) Activity to teachers and student

(b) Teaching aids

(c) Teaching needs

(d) Black Board

(3) State the significance of interview method in social research and discuss its various types.